

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА

«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ОПРАЦЮВАННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ
ТА ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

для аспірантів

спеціальності 032 Історія та археологія

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Історія та археологія»

Київ – 2024

Розробники:

Драч Оксана Олександрівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету.

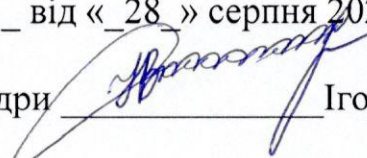
Викладачі:

Драч Оксана Олександрівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету.

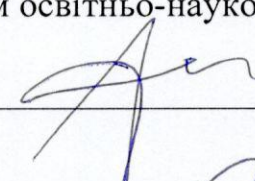
Срібняк Ігор Володимирович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету;

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол № 1 від «28» серпня 2023р.

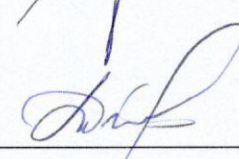
Завідувач кафедри Ігор СРІБНЯК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Історія та археологія»

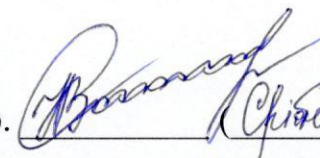
Гарант освітньо-наукової програми Віталій АНДРЕЄВ

Робочу програму перевірено

«28» «08» 2023 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 2024/2025 н.р. Срібняк І.В. «30» «08» 2024 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
МЕТОДОЛОГІЯ ОПРАЦЮВАННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Рік навчання	1,2	1,2
Семестр	1,4	1,4
Обсяг кредитів	2/4	2/4
Обсяг годин, в тому числі:	60/120	60/120
Аудиторні	16/32	8/16
Модульний контроль	4/8	-
Самостійна робота	40/80	52/104
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – оволодіння аспірантами спеціальними пошуково-конструктивними вміннями наукового історичного пізнання, а також формування в них системних і цілісних уявлень щодо методичного інструментарію та специфіки постановки і вирішення наукових проблем в історичних дослідженнях.

Завдання:

- осмислити методичні аспекти організації наукової роботи;
- сформулювати уявлення щодо принципів організації наукових досліджень у галузі історії;
- висвітлити методологічну специфіку історичних досліджень;
- з'ясувати наявні в сучасній історичній науці моделі історичного дослідження;
- поглибити навички самостійної роботи з дослідницьким матеріалом;
- визначити методологічні засади авторських дисертаційних досліджень аспірантів;
- проаналізувати способи презентації власних наукових доробків у науковому середовищі.

Загальні компетентності відповідно до матриці ОП:

ЗК 1 Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критичне мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналіз міждисциплінарних явищ та процесів; реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу.

ЗК 2 Здатність до розуміння сучасної методології історичної науки; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проектів, start-up; методологічно та технологічно грамотне здійснення наукового дослідження,

інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення та поширення знань щодо наукових досліджень та інновацій, використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності.

ЗК 3 Здатність до наукового пошуку; володіння методологією і методами експерименту; сформованість особистісно значущих якостей дослідника; визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності; генерування нових ідей, створення та інтерпретація нових знань відповідно до теми наукового дослідження; розуміння та використання положень нормативно-правової бази наукових досліджень та наукової діяльності.

ФК 1 Здатність оперувати науковою термінологією та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність історичних явищ і процесів; орієнтуватися у сучасних нормативно-правових документах, тенденціях історичної науки в Україні; аналізувати історичні процеси у ретроспективі; узагальнювати та продукувати інноваційний досвід у власних дослідженнях.

ФК 6 Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації і презентації наукових доробків та ідей; участі у різних видах наукового спілкування; володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; встановлення продуктивних зв'язків з людьми щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо).

ФК 9 Здатність до різних видів історичного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний); опрацювання джерельної бази дослідження; адаптація та застосування ідей видатних істориків та науковців у сучасну дослідницьку практику.

ФК 11 Здатність до неперервної професійної освіти; розробка науково-методологічного та науково-методичного супроводу фахової професійної підготовки.

ФК 14 Здатність до визначення завдань, методів історичного дослідження, використання сучасного наукового апарату, збирання, оцінювання інформації з історії; презентація рішень.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Науковий семінар з історії» аспіранти повинні:

- **бути компетентними:** у новітніх методологічних способах організації наукової роботи;
- **мати компетентності:** використовувати новітній методологічний інструментарій історичних досліджень; розуміння специфіки історичних досліджень; навички структурування історичного матеріалу;

ПРН 1 Здатність до критичного мислення, розуміється в широкому колі світоглядних питань, специфіці наукової діяльності вченого-дослідника; застосовує принципи історичної науки; здатен(а) до формування дослідницького поля, заснованого на сучасній науковій парадигмі у власній науковій діяльності. Усвідомлює загальнолюдські цінності та цінності університетської спільноти.

ПРН 2 Уміння застосовувати методи наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розробляє та впроваджує дослідницькі проекти, здійснює наукове дослідження та інтерпретує його результати, ефективного висвітлює, поширює знання щодо наукових досліджень, дотримується норм наукової етики під час дослідницької діяльності.

ПРН 10 Здатність вибудувати алгоритм наукового дослідження у сфері історії, використовувати методологічні принципи філософського дослідження, використовувати теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, визначати порядок проведення дослідження і його етапи.

ПРН 13 Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на належному рівні; вміння розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Модульний контроль	
Змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»					
Тема 1. Характеристика дослідницького процесу: сутність, основні етапи і результати.	12	2		2	8
Тема 2. Організація процесу історичного дослідження.	12	2	2		8
Тема 3. Композиція кваліфікаційного дослідження.	12	2	2		8
Тема 4. Специфіка наукової творчості й дослідницького процесу в історичній науці.	12	2	2		8
Тема 5. Технологія підготовки дисертаційного дослідження	12	2		2	8
Разом за змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»	60	10	6	4	40
Змістовий модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»					
Змістовий модуль 1. Класична модель історичного дослідження					
Тема 1. Науковість історичного дослідження: наявні моделі	12	2			10
Тема 2. Класична модель історичного дослідження: соціокультурний і епістемологічний контексти.	14	2	2		10
Тема 3. Класична модель історичного дослідження: предмет і когнітивна стратегія.	20	4	2	4	10
Змістовий модуль 2. Некласична модель історичного дослідження					
Тема 4. Соціокультурний і епістемологічний контексти неklasичної моделі: дискурс Контрпросвітництва, неklasична раціональність і антипозитивізм.	16	4	2		10
Тема 5. Некласична модель історичного дослідження: основні напрями вивчення історичної реальності.	16	2	2	2	10
Змістовий модуль 3. Неокласична модель історичного дослідження					
Тема 6. Постмодернізм та історична наука.	14	2	2		10
Тема 7. Предмет і когнітивна стратегія постмодерністської парадигми історичного пізнання.	14	2	2		10

Тема 8. Неоглобалізм і новий універсалізм: проблеми методологічного синтезу.	14	2		2	10
Разом за змістовий модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження».	120	20	12	8	80
Разом за навчальною дисципліною	180	30	18	12	120

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Модульний контроль	
Змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»					
Тема 1. Характеристика дослідницького процесу: сутність, основні етапи і результати.	12	2			10
Тема 2. Організація процесу історичного дослідження.	12		2		10
Тема 3. Композиція кваліфікаційного дослідження.	12		2		10
Тема 4. Специфіка наукової творчості й дослідницького процесу в історичній науці.	12				12
Тема 5. Технологія підготовки дисертаційного дослідження	12	2			10
Разом за змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»	60	4	4		52
Модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»					
Змістовий модуль 1. Класична модель історичного дослідження					
Тема 1. Науковість історичного дослідження: наявні моделі	16	2			14
Тема 2. Класична модель історичного дослідження: соціокультурний і епістемологічний контексти.	14		2		12
Тема 3. Класична модель історичного дослідження: предмет і когнітивна стратегія.	16	2			14
Змістовий модуль 2. Некласична модель історичного дослідження					
Тема 4. Соціокультурний і епістемологічний контексти неklasичної моделі: дискурс Контрпросвітництва, неklasична раціональність і антипозитивізм.	14		2		12
Тема 5. Некласична модель історичного дослідження: основні методи і напрями вивчення історичної реальності.	16	2			14
Змістовий модуль 3. Неокласична модель історичного дослідження					
Тема 6. Постмодернізм та історична наука.	14		2		12

Тема 7. Предмет і когнітивна стратегія постмодерністської парадигми історичного пізнання.	16	2			14
Тема 8. Неоглобалізм і новий універсалізм: проблеми методологічного синтезу.	14		2		12
Разом за змістовий модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»	120	8	8		104
Разом за навчальною дисципліною	180	12	12		156

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЦЕС В ІСТОРИЧНІЙ НАУЦІ»

Тема 1. Характеристика дослідницького процесу: сутність, основні етапи і результати.

Логіка викладу:

1. Загальна характеристика наукового дослідження.
2. Огляд стану проблеми, виділення завдань дослідження.
3. Визначення об'єкта і предмета дослідження.
4. Вибір методів (методики) проведення дослідження.
5. Практична значущість дисертаційних досліджень.

Тема 2. Організація процесу історичного дослідження.

Логіка викладу

1. Складання плану дисертації. Види наукових планів.
2. Пошук інформації у процесі наукової роботи.
3. Види наукової літератури Їхня специфіка й значення. Особливості роботи з ними.
4. Вивчення першоджерел як основна форма наукової роботи.

Тема 3. Композиція кваліфікаційного дослідження.

Логіка викладу

1. Прийоми викладення наукових матеріалів.
2. Мова та стиль дисертації.
3. Види наукових публікацій та їх характеристика.

Тема 4. Специфіка наукової творчості і дослідницького процесу в історичній науці.

Логіка викладу

1. Специфіка наукової діяльності. Індивідуальна і колективна наукова діяльність: їхні особливості.
2. Засоби наукового дослідження (засоби пізнання).
3. Принципи і організація творчої діяльності.
4. Організація праці історика-дослідника.
5. Методи роботи із джерелами і науковою літературою.
6. Професійна відповідальність істориків: моральні й етичні норми й цінності.

Тема 5. Технологія підготовки дисертаційного дослідження

Логіка викладу

1. Фази, стадії та етапи наукового дослідження.
2. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації з теми дисертаційного дослідження.
3. Перевірка відповідності матеріалів дисертації встановленим вимогам.
4. Етап оформлення результатів наукового дослідження.
5. Публікація результатів дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Змістовий модуль I КЛАСИЧНА МОДЕЛЬ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. Науковість історичного дослідження: наявні моделі

Логіка викладу:

1. Підходи до вирішення проблеми стандартів науковості.
2. Класичний ідеал науковості, його основні постулати.
3. Засади альтернативного ідеалу науковості.
4. Атрибутивні ознаки історичного дослідження.
5. Поняття «модель історичного дослідження».

Тема 2. Класична модель історичного дослідження: соціокультурний і епістемологічний контексти.

Логіка викладу:

1. Класична модель науки: парадигма «Розуму Просвітництва».
2. Особливий тип раціональності.
3. Основи наукового етосу дослідника.
4. Позитивізм XIX ст.: сциєнтистська форма історичного пізнання.

Тема 3. Класична модель історичного дослідження: предмет і когнітивна стратегія.

Логіка викладу:

1. Класична модель історичного дослідження: предметне поле.
2. Мета когнітивної стратегії історичного дослідження
3. Вимоги до «подієвого наративу».
4. Пояснювальні процедури класичної моделі історичного дослідження.
5. Теорія «однолінійного прогресизму».
6. Радянська історична наука: ознаки класичної моделі.
7. Концептуальні моделі історії: теорія суспільно-економічних формацій; теорія постіндустріального суспільства; стадіальна теорія цивілізацій; світосистемна теорія; теорія модернізації.

Змістовий модуль II

НЕКЛАСИЧНА МОДЕЛЬ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 4. Соціокультурний і епістемологічний контексти неklasичної моделі: дискурс Контрпросвітництва, неklasична раціональність і антипозитивізм.

Логіка викладу:

1. Новий тип раціональності: помічати індивідуальне.
2. Дискурс Контрпросвітництва: звернення до цінностей мислячого суб'єкту.
3. Некласична модель історичного дослідження: предметне поле. Діяльний, мислячий суб'єкт, автор і актор життєвої драми історії.
4. Зміна уявлень про предмет історії. Некласична раціональність: апологія «здорового глузду» і «метафізика буденності».
5. Пізнавальна діяльність в історичній науці: суб'єкт-суб'єктні відносини як діалог культур.

Тема 5. Некласична модель історичного дослідження: основні методи і напрями вивчення історичної реальності.

Логіка викладу:

1. Когнітивна стратегія неklasичної моделі: вивчення «живих» індивідуальних комунікацій та унікальних життєвих практик.
2. Пояснювальні процедури неklasичної моделі історичного дослідження.
3. Некласична модель історичного дослідження: наратив повсякденного життя людей.
4. Основні напрями вивчення історичної реальності: історія локальних цивілізацій; історія повсякденності; історія ментальності; мікроісторія.

Змістовий модуль III

НЕОКЛАСИЧНА МОДЕЛЬ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 6. Постмодернізм та історична наука.

Логіка викладу:

1. Постмодернізм як вияв «духу часу»: «лінгвістичний поворот».
2. «Лінгвістичний поворот» в історичній науці: актуалізація проблеми наративу.
3. Принципи постмодерністської свідомості. Простір як засаднича характеристика постмодерну. Культурний плюралізм постмодерну.
4. Абсолют постмодернізму – критична свідомість. Глобалізація і формування індивідуалізованого суспільства. Новий індивід.
5. Постмодернізм - це «поминки» по дискурсу Просвітництва (Дж. Грей).

Тема 7. Предмет і когнітивна стратегія постмодерністської парадигми історичного пізнання.

Логіка викладу:

1. Когнітивна стратегія постмодернізму: світ існує тільки в інтерпретаціях і завдяки їм. «Право на повстання проти розуму» (М. Фуко)..
2. Ж. Дерріда – «поза текстом не існує нічого». Інтертекстуальний діалог суб'єкта пізнання як спосіб прочитання історії.

3. Постмодернізм історичного мислення: радикальна критика класичної моделі дослідження.
4. Постмодерністська парадигма історичного дослідження: «наука з людським обличчям» в онтологічному і методологічному плані.
5. Наративний підхід до репрезентації історичної реальності.

Тема 8. Неоглобалізм і новий універсалізм: проблеми методологічного синтезу.

Логіка викладу:

1. Методологія нового універсалізму: «світ один, але не єдиний» (М.Я. Гефтер). Засади інтелектуальної культури неоглобалізму.
2. Образ «постмодернізму» як загрози професійної історіографії. Формування неокласичної моделі історичного дослідження.
3. Основи неокласичної історичної науки: від одновимірних інтерпретацій історії до багатовимірних; синтез «позитивних» когнітивних установок класичної та неокласичної моделей; урахування раціонального в постмодернізмі.
4. Уявлення про методологічний синтез як процес «культурного діалогу» і становлення нового історичного знання.

6.Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»		Змістовий модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»		Разом за навчальну дисципліну
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	
Відвідування лекційних занять	1	5	5	10	10	15
Відвідування семінарських занять	1	3	3	6	6	9
Робота на семінарському занятті	10	3	30	6	60	90
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	8	40	65
Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50	4	100	150
Разом			339			
Максимальна кількість балів:		329				
Розрахунок коефіцієнта:		100: 329 = 0.3				

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Дослідницький процес в історичній науці»		Змістовий модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»		Разом за навчальною дисципліною
		Кількість одиниць	Кількість одиниць Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Кількість одиниць Максимальна кількість балів	
Відвідування лекційних занять	1	2	2	4	4	6
Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4	6
Робота на семінарському занятті	10	2	20	4	40	60
Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	50	30	150	200
Разом			272			
Максимальна кількість балів:		272				
Розрахунок коефіцієнта:		100:272 = 0,36				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Модуль «Дослідницький процес в історичній науці»

Тема 1. Характеристика дослідницького процесу: сутність, основні етапи і результати.

Поняття «науковий факт» є значно ширшим і багатограннішим, ніж поняття «факт», що застосовується у повсякденному житті. Коли говорять про наукові факти, то розуміють їх як складові елементи основи наукового знання, віддзеркалення об'єктивних властивостей речей і процесів. На підставі наукових фактів визначають закономірності явищ, будують теорії та виводять закони. Наукові факти характеризуються такими властивостями, як новизна, точність, об'єктивність і достовірність.

Завдання: використовуючи наявну на даний час літературу і джерела із тематики Вашого кваліфікаційного дослідження, класифікуйте її за ступенем достовірності (враховуючи усі варіанти її репрезентації). Поглиблюючи вивчення, поясніть як достовірність співвідноситься з критичним підходом до відбору фактів у науковому дослідженні. Відповідь оформіть у вигляді вордовського файлу.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 2. Організація процесу історичного дослідження

Стан вивченості теми дисертаційного дослідження доцільно аналізувати з інформаційних видань, метою випуску яких є оперативна інформація як про самі публікації, так і найсуттєвіші моменти їхнього змісту. Випуском інформаційних видань займаються Український інститут науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ), Книжкова палата України, центральні наукові бібліотеки, Інститут реєстрації інформації НАН України (електронна газета "Все всім", реферативний журнал "Джерело"). Вивчивши літературне джерело, відразу зробіть його повний бібліографічний опис.

Бібліографічний опис документів здійснюється згідно із стандартом з бібліографічного опису документів ДСТУ ГОСТ8302:2015.

Завдання: опрацювавши інформацію щодо стану вивченості Вашої теми дисертації, складіть перелік відібраної літератури/джерел з теми і оформіть її за правилами бібліографічного опису (за зразком бібліографічного опису документів ДСТУ 8302:2015 (розміщено в е-навчанні/надіслано на електронну пошту) зробити опис літературних джерел за темою свого кваліфікаційного дослідження. Особливу увагу звернути на правила бібліографічного опису електронних ресурсів (Локальні ресурси; Віддалені ресурси). Відповідь оформіть у вигляді вордовського файлу.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 3. Композиція кваліфікаційного дослідження.

Опублікувати статтю – це означає зробити матеріал надбанням фахівців для використання в їхній роботі. Отже, треба писати просто і зрозуміло. Слід уникати як передчасних публікацій, так і зволікання з публікаціями.

Завдання: розкрийте методику написання і оформлення наукової статті за темою (обраним аспектом) Вашого наукового дослідження. Виконаний проект оформіть у вигляді вордовського файлу. Термін підготовки (дедлайн) – другий понеділок грудня.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 4. Специфіка наукової творчості і дослідницького процесу в історичній науці

Наукова термінологія і правила її використання. Понятійно-категоріальний апарат кваліфікаційного дослідження з обраної аспірант(ом)/кою проблеми. Специфічна фразеологія наукової роботи.

Завдання:

А) наведіть приклад вживаних в обґрунтуванні теми кваліфікаційного проекту поняття і їхнє тлумачення;

Б) з'ясуйте специфічну фразеологію наукової прози і наведіть конкретні висловлювання (стійкі сполучення), які обов'язкові до застосування в тексті наукової роботи на позначення логічних зв'язків, позиції автора тощо...

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 5. Технологія підготовки дисертаційного дослідження

Принципи подання текстового матеріалу наукового дослідження

Завдання: з'ясуйте і конкретизуйте прикладами редакційні правила подання

А) простих/ складних кількісних числівників;

Б) простих/ складних порядкові числівників;

В) способи скорочення в тексті наукової роботи;

Г) види скорочень у науковому тексті;

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»

Тема 1. Науковість історичного дослідження: наявні моделі

Проблема істини в історичному пізнанні є центральною в сучасній епістемології. Наявні два альтернативні підходи до її трактування (І ґрунтується на принципі кореспонденції, II - на принципі когеренції). Нині дослідники вважають, що мова про істину в історичному пізнанні може йти тільки з урахуванням конкретної дослідницької ситуації, і в цьому сенсі істина завжди носить контекстний характер.

Завдання: використовуючи наукову літературу, обґрунтуйте вищенаведене положення щодо контекстуальної істини в історичному пізнанні.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 2. Класична модель історичного дослідження: соціокультурний і епістемологічний контексти.

Завдання: аргументуйте, використовуючи наукову літературу, чому в методології історичного пізнання, що базується на принципах історизму і прогресизму, раціоналізму і об'єктивності, потреби в культурологічній експертизі використовуваних понять не було.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 3. Класична модель історичного дослідження: предмет і когнітивна стратегія.

У структурі методологічних установок виділяють когнітивні (знаннєві), аксіологічні (ціннісні) і конативні (діяльні) елементи.

Завдання: наведіть методологічні установки класичної моделі історичного дослідження, розкрийте їх атрибутивні функції.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 4. Соціокультурний і епістемологічний контексти некласичної моделі: дискурс Контрпросвітництва, некласична раціональність і антипозитивізм.

Г. Ріккерт вважав, що «культурне значення об'єкта ... ґрунтується не на тому, що у нього є спільного з іншими, але саме на тому, чим він відрізняється від них ... По суті, значення культурного явища залежить виключно від його індивідуальності, і тому в науках про культуру ми повинні використовувати індивідуалізуючий метод».

Завдання: поясніть погляди Г. Ріккерта на предмет історичної науки; розкрийте його внесок у становлення некласичної наукової парадигми.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 5. Некласична модель історичного дослідження: основні напрями вивчення історичної реальності.

Завдання: використовуючи праці А. Щюца розкрийте принципи методології «розуміння».

Засновник феноменологічної філософії Е. Гуссерль називав «життєвий світ» світом сенсового досвіду.

Завдання: обґрунтуйте, що завдання історичної феноменології - «зрозуміти людину минулого і через нього навколишній світ».

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 6. Постмодернізм та історична наука.

Епістемологічне коріння постмодернізму фахівці вбачають в поглядах Ф. Ніцше, Ч.С. Пірса (семіотика); Ф. де Сосюра (лінгвістика); Л. Вітгенштейна (аналіз мовного структурування людського досвіду); М. Хайдеггера (екзистенційно-лінгвістична критика метафізики); Ед. Сепіра і Б.Л. Уорфа

(лінгвістична гіпотеза про те, що мова формує сприйняття дійсності рівно в тій мірі, в якій дійсність формує мову); М. Фуко (генеалогічні дослідження в сфері соціального конструювання знання).

Завдання: на основі вивчення літератури обґрунтуйте роль кожного із вищезазначених представників у становлення ідей постмодернізму.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 7. Предмет і когнітивна стратегія постмодерністської парадигми історичного пізнання.

За З. Бауманном, індивідуалізованому суспільству притаманні такі риси: 1) людина втратила контроль над соціальними процесами; 2) людина опинилася в ситуації невизначеності, будучи незахищеним перед неконтрольованими ним змінами; 3) людина втратила здатність до планування і досягненню довгострокових цілей, життєвих стратегій і став орієнтуватися на негайні результати «sic et nunc».

Завдання: поясніть, як становлення нового індивіда впливає на зміни світоцілісності і когнітивних стратегій постмодерністської парадигми історичного пізнання.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

Тема 8. Неоглобалізм і новий універсалізм: проблеми методологічного синтезу.

Завдання: з'ясуйте засади антропосоціетального походу як методологічного принципу вивчення суспільства і людини; розкрийте їх тлумачення і використання в сучасній історичній науці.

Завдання: продемонструйте застосування методу «відносного читання» Г. Спігела до тлумачення певного джерела з теми вашого наукового дослідження.

Метод «відносного читання» (Г. Спігел): очевидні розуміння тексту, порівнюваного з контекстом, пізнаваним з інших джерел, розглядають поряд з прихованими і такими, що мають на увазі значеннями. Це замовчування, вважає автор, має відношення як до тексту і контексту, так і до соціального поза текстом.

Завдання: розкрийте сутність поняття «патерни» у дослідницькій практиці сучасних істориків.

Форма контролю: надсилання завдання на корпоративну пошту викладачу; прикріплення в е-навчання; захист на заліку.

6.3. Критерії для оцінювання самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
	- тема розкрита повністю	1

<i>Повнота розкриття теми</i>	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі	0
<i>Логіка викладу інформації</i>	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
<i>Креативність</i>	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
<i>Культура змістового наповнення відповідей</i>	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Всього		5 балів

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модуль «Дослідницький процес в історичній науці»

МКР № 1: Методика підготовки доповіді на науковій конференції.

МКР № 2: Способи групування матеріалу в списках літератури: можливі варіанти, переваги/недоліки кожного, особливості алфавітних рядів.

Модуль «Альтернативні моделі історичного дослідження»

МКР № 1: Розкрийте наявні в сучасній епістемології підходи до критеріїв науковості історичного дослідження.

МКР № 2: Займаючись пошуком наукової істини, історик використовує таку форму оповіді, як історичний наратив. Поясніть вимоги до наративу як форми історичної оповіді, а також як важливого методу історика-дослідника.

МКР № 3: Поясніть сутність нових підходів до вивчення історичної реальності: синергетика; неокласичні теорії локальних цивілізацій;

МКР № 4. У XX ст. під впливом, перш за все фізики, сформовано наукову картину світу, основу якої складають «марківські процеси», або процеси без наслідків. Поясніть вплив «немарківської парадигми» на уявлення про суспільство, історичні цикли та процеси.

Семестровий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом.

Форма проведення – публічний захист виконаного завдання, прикріплення завдання в е-навчання.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома аспірантів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Аспірант, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності аспіранта.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії</i>
20 – 25 БАЛІВ	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19 БАЛІВ	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13 БАЛІВ	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7 БАЛІВ	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.5. Форма проведення семестрового контролю

Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку з дисципліни «Науковий семінар з історії».

6.6. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. - К. : ВД «Професіонал», 2005. - 240 с.
2. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.
4. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. Київ, 2006.

Додаткова література:

1. Бойченко М. Філософська методологія історичного дослідження сфери освіти (про необхідність запобігання тенденційності історичних досліджень)// Multiversum Philosophical almanac. – 2020.С:84-97.
2. Женченко М. Бібліографічний опис електронних ресурсів // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 4. – С. 15–18.
3. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 1999. 228 с.
4. Зашкільняк Л.О. Вступ до методології історії. Львів, 1996. 96 с.
5. Топольський Єжи. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації / Є. Топольський. – К., 2012.
6. Дудченко А. А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / А. А. Дудченко. - К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. - 114 с.
7. Rolf Torstendahl. The Rise and Propagation of Historical Professionalism. - Routledge, 2015. 270 p.
8. Підготовка статті для публікації в міжнародному часописі. - Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=09NuaueSriY&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3b4tqUGao6bbmd3h8QVNEB6Js043fo6z8ut4AqxKL-ocXJFxK4PH2hd8g>
9. Всі українські наукові журнали у SCOPUS TA WEB OF SCIENCE. – Режим доступу:
https://openscience.in.ua/ua-journals?fbclid=IwAR1IAIGrwRGLJmdID-I1MM9QMSQFi-puR_otpVDcmG2GBVmad3eJv9T-hg8